

**THE REASON FOR THE IMPLEMENTATION OF THE SAKTAH
(ACCORDING TO HAFS' REPORT OF ASIM RECITATION)**

Yrd. Doç. Dr. Murat Akkuş

Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

muratakkus114@hotmail.com

Abstract

There are also the phonetic readings as well as the fersh readings in recitation accumulation. Even, the majority of differences that lead to the dispute of the qurrâ re the differences in the phonetics, that is, in the process. The phonetic readings arise when the bases, which are the same in their provisions, are executed on the same rules. Tashîl, emale, bayna, idgam, nakl etc. phonetic readings are pronounced in different dialects and polishes. The saktah is also considered in the phonetic readings. The meaning of the saktah, which is a dictionary meaning to cut between silence and two tune without breathing, word breaking, extinguishing, separating, is to cut the sound without breathing. The application of the saktah is to cut off the vowel and continue to the queen without breathing at a shorter time than at the time of foundation. There are in four saktah in the Qur'an according to the the Hafs report of Asım recitation which is the most read in the world. It may be thought that the implications of emphasizing on the real meaning to be distinguished and distinguished by recognizing the groups of words which are misunderstood at the time of being made in the textbook are aimed at preventing the practice from being placed in the mind of the student and being read according to another clause.

The aim of the notice to show that the saktah implemantations in four places in the quran as Hafs report is connected the readings on the basis of custom. It is also a proof that Hafs's transfer of unscreened readings in the four relevant places and that the other Qıraat imams break the verses in a divergent way.

Key Words: *Saktah, Asım, Recitation, Hafs, Report.*

**SEKTE'NİN UYGULANMA NEDENİ
(ASIM KIRAATİNİN HAFS RİVAYETİNE GÖRE) ¹**

Özet

Kıraat birikimi içinde fershî okumalar olduğu gibi fonetik okumalar da vardır. Hatta kurrânın ihtilâfına neden olan farklılıkların çoğunluğu fonetikte olan farklılıklardır. Fonetik okumaların kelimenin ses ve telaffuz yönüyle ilgisi vardır. Teshil, imale, beyne, idgam, nakil vb. fonetik okumaların farklı ağız ve lehçelerde

¹ Bu çalışma 21-23 Eylül 2017 tarihinde Nevşehir'de gerçekleştirilen I. Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumunda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

telaffuz edildiği görülmektedir. Sekte de fonetik okuyuşlar içinde değerlendirilmektedir. Susmak ve iki nağme arasını nefes almadan kesmek, sözü kesmek, sönmek, ayırmak gibi sözlük anlamı olan sektenin terim manası ise nefes almadan sesi kesmektir. Sektenin uygulanması, vasıl esnasında, vakıf zamanından daha kısa bir süre nefes almaksızın sesi kesip kıraate devam etmek şeklindedir. Dünya'da en çok okunan Âsım kıraatının aşere tarikinin Hafs rivâyetine göre de Kur'an-ı Kerim'de dört yerde sekte vardır. Sekte yapılırken vasıl hâlinde yanlış anlaşılmaya müsait kelime gruplarını fark ettirerek ayırt etme ve verilmek istenen gerçek mana üzerinde vurgu yapma çıkarımları, uygulamanın öğrencinin zihnine yerleştirilmesi ve başka kıraate göre okunmasını engellemek amacına matuf olduğu düşünülebilir. Tebliğin hedefi ise Hafs Rivayetinin ilgili 4 yerdeki sekte uygulamalarının rivayete dayalı okumalar olduğunu göstermektir. Hafs'ın ilgili dört yerde sektesiz okuma vecihlerinin nakledilmesi ve diğer kıraat imamlarının ayetleri sekteden farklı şekilde kıraat etmeleri de iddiamıza delil niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sekte, Asım, Kıraat, Hafs, Rivayet.*

GİRİŞ

Kıraat farklılıklarının tefsirle ilişkisi iki şekilde olabilir. Birincisi; medd, imâle, tahfif, teshîl, tahkîk, izhâr, idğâm, hems, cehr gibi tefsire etki etmeyen hususlardır. İkincisi ise kelimeleri oluşturan harflerin ve fiillerin hareketlerinin değişimine dayalı ve tefsire etki eden kıraat farklılıklarıdır. Tefsirle ilişkisi olmayan ilk madde, kıraat birikimi içinde, fonetik kıraat farklılıkları grubuna girmektedir. Bu farklılıklar, kelimelerin daha çok telaffuzuyla alakalı olup kıraat imamlarının Kur'an kıraatinde takip ettikleri ve her birinin kendisine ait olan ya da diğer imamlarla ortak oldukları kuralların öne çıkarılması ile oluşurlardır (Akk, 1986, s. 428; İbn Âşûr, ts, s. 51). Tefsirle ilişkisi olan ikinci madde ise, ferşî kıraat farklılıkları grubuna girmektedir. Ferşî kıraat farklılıkları, ayetlerin anlamına etki eden, harflerin ve hareketlerin değişimiyle veya kelimelerdeki ziyadelik ve noksanlıkla ortaya çıkan kıraat farklılıklarıdır (Akk, 1986, s. 428; İbn Âşûr, ts, s. 51; Ünal, 2005, s. 135). Ayrıca tecvid ilminde örneği olduğu gibi belli bir kurala dayanmayan, Kur'an'da dağınık olarak bulunan kıraat ihtilaflarına da ferşî kıraat farklılıkları denmektedir (Makdisi, ts, s. 319). Biz de çalışmamızda fonetik kıraat farklılıklarından sayılabilecek sekte konusuna yer vereceğiz. Bunu yaparken sektenin tarifine, uygulanmasına ve süresine yönelik bilgiler sunacağız ve sektenin özelliklerini vereceğiz. Asım Kıraatının Hafs Rivayetine göre Kur'an-ı Kerim'de sekte yapılan yerleri ve sekte sebeplerini işledikten sonra sekte sebepleri hakkında değerlendirmelerde bulunacağız.

Sekte'nin Tanımı, Uygulanması ve Süresi

es-Sekte (السكنة) lafzının aslı olan es-sekt (السكرت) mastarı susmak, konuşmayı veya okuyuşu bırakmak, dinmek, sözü kesmek, sönmek, ayırmak ve iki ezgi arasındaki aralık anlamlarına gelmektedir (Asım Efendi, 1304-1305, I/ 578; İbn Manzur, 1300, II/ 44; Temel, 2009, s. 118).

Bir kere susmak manasında kullanılan sekte سكتة lafzının biri kıraatle diğeri namazla ilgili olmak üzere iki terim anlamı vardır (Gülle, ts, s. 416.) Çalışmamızda kıraatle ilgili terim anlamına yer vereceğiz ve namazla ilgili alan konumuzun dışında olduğu için ona yer vermeyeceğiz. Sektenin kıraat ilmindeki terim anlamı بِغَيْرِ النَّفْسِ / بِغَيْرِ النَّفْسِ “Nefes almadan sesi kesmektir” (Çetin, 2015, s. 249; Hüdayi, 1864, s. 55; Temel, 2009, s. 118). Benzer ve ilavesiyle başka bir tanım “Kıraat esnasında nefes almaksızın kısa bir süre sesi kesmek” şeklindedir (Muhaysin, 2005, s. 34). Kıraat ilmi alanında uzman olan İbnü'l-Cezerî (ts) sekteyi nefes almaksızın adet olarak vakıf zamanından daha kısa bir süre sesi kesmek olarak tanımlamıştır (I/ 240-241). İlk tanımda Kur'an'ı kıraat etme fiiline ve süre kavramlarına yer verilmemiş; ikinci tanımda sekte yapma süresinin

vakıf yapma (kıraati kesme ve nefes alma) ile kıyası yapılmamıştır. Üçüncü tanımda ise sekte yapma süresinin vakıf yapma ile kıyası yapılmış ancak Kur'ân'ı kıraat etme ifadesine yer verilmemiştir.

Sekteyle ilgili “Kur'ân'ı kıraat ederken sekte yapılacak yere gelindiğinde sesin kesilip, arada nefes almadan kısa bir süre beklenilmesi ve sonra okumaya devam edilmesidir.” şeklinde bir tanım yaparsak bu tanım sektenin uygulanma biçimini de bize gösterecektir. Yani Kur'ân kıraati esnasında, sekte yapılması gereken yerde -ki kelimenin son harfinin altında سكتة yazılmaktadır- ses kesilecek, nefes almadan kısa bir süre durulacak ve sonra okumaya devam edilecektir. Kıraat uygulamaları fem-i muhsinden (tecvid kurallarının icrasında Kur'ân kıraati ehli olan kimseler) duyulacağı için sektenin uygulanma biçimi de kıraat ehlerinden alınmalıdır.

Sekte yapmanın süresi ya da sektedeki bekleme süresi okuyuş hızına/tarzına göre değişmektedir (Çetin, 2015, s. 250). İki hareke süresi (Muhaysin, 1978, I/43); Muhaysin, 2005, s. 34) veya bir elif miktarıdır (Madazlı, 1985, s. 56-57; Pakdil, 2014, s. 209-210). Sekte yapmadaki süre vakıf yapma süresinden daha azdır (İbnü'l-Cezeri, ts, I/241). Sekteyi icra ederken sekte yerindeki harfi söyleyip arkasından gelen harfi unutmuş gibi kısa bir süre duraklamak şeklinde de bir anlatım sergilenmiştir (Çetin, 2015, s. 250; Pakdil, 2014, s. 209).

Sekte'nin Özellikleri

Sekte vasla (kıraat ederken kelimeler arası geçiş yapmak) has bir özelliktir. Kıraat edilirken bir kelime kendisinden sonraki kelimeye veya bir harf sonraki harfe bağlanacaksa sekte yapılır. Şayet sekte yapılacak kelimeler nefes almak işlemiyle birbirlerinden ayrılırlarsa sekte yapılmamış vakıf yapılmış olur.

عَوَجًا..فَيَّمَا örneğinde yer aldığı gibi (Kehf 18/1-2) iki kelimeyi okurken ilk kelimeyi okuyup nefes alır sonra ikinci kelimeyi okursak sekte yapmamış oluruz (Pakdil, 2014, s.208).

Tek kelime içinde iki harf arasında yapılacak sekteye de dikkat etmek gerekir. Bir harfin okunup diğer harfin sesin ve nefesin kesilmeden okunması sektenin uygulanmaması sonucunu doğurur. فِي الْأَرْضِ örneğinde olduğu gibi sakın lam ve hemze harfleri arasındaki sekteyi sesi ve nefesi kesip bir süre bekledikten sonra yapmak gerekir. Ses ve nefes kesilmeden doğrudan okunması halinde sekte gerçekleşmemiş olur (Muhaysin, 2005, s. 34).

Sekte sakın bir harf üzere yapılır. Hareke üzerinde sekte yapılmaz. Yukarıdaki örnekte verilen kelimeler arasında sekte yapılırken hareke ile yani tenvinle sekte yapılmaz. Aynen durakta durulduğu gibi tenvin düşürülür, sakın, harf-i med üzere عَوَجًا (ıvecâ) şeklinde durulur, sekte yapılır ardından gelen فَيَّمَا (gayyimen) kelimesiyle devam edilir (Dâni, 1984, s. 98).

Sekte sahih bir rivayete ve nakle dayanarak yapılır, gelişigüzel yapılmaz (Temel, 2009, s. 118). Kur'ân kıraat edilirken isnada ihtiyaç vardır. Kişi kendi görüşüne göre Kur'ân'ı kıraat edemez. Selef bunu “Kıraat takip edilen bir yoldur. Sonra gelen (halef) önce gelenden (selef) alır.” şeklinde formüle etmiştir (İbn Mücahid, 1400, s. 50).

Asım Kıraatinin Hafs Rivayetine Göre Kur'ân-ı Kerim'de Sekte Yapılan Yerler ve Sekte Sebeplerinin Değerlendirilmesi

Asım (ö.127/745) -Meşhur 10 kıraat imamından biridir. Kendisi tâbiinden olup Kûfe'de Ebû Abdurrahman es-Sülemî'den sonra kıraatte müracaat edilecek noktaya yükselmiştir (İbnü'l-Cezerî,

1971, I/315.)-kıraatinin Hafs (ö.180/796) - İmam-ı Âsım'ın üvey oğlu ve 2. ravisi olan Hafs b. Süleyman'dır. Bugün Dünya'da en çok okunan kıraat, Âsım'ın Hafs kanalından gelen okuma vechidir (Dimyâtî, 1987, I/26; İbnü'l-Cezerî, ts, I/123-124; Suyûtî, ts, I/75; Zürkânî, 1995, I/370.) rivayetine göre Kur'ân-ı Kerim'de 4 yerde sekte vardır.

Kehf Sûresinin 1. ve 2. ayetleri arasında yer alan **فَيَّمَا...عَوَّجًا** pasajındadır. İlgili yerdeki sektenin bir bütün olarak görülebilmesi için ayetlerin metni ve anlamları şöyledir:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا * فَيَّمَا لِلَّذِينَ بَأْسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا

“Hamd olsun Allah’a ki kulu (Muhammed’e), Kitab’ı indirdi ve ona hiçbir eğrilik koymadı. Onu dosdoğru (bir Kitab) olarak indirdi ki katından gelecek şiddetli azaba karşı (insanları) uyarmak ve yararlı işler yapan müminlere kendileri için güzel mükâfat bulunduğunu müjdelemek için,” mealindeki birinci ve ikinci ayet metinlerinde geçen **فَيَّمَا...عَوَّجًا** kısmında sekte vardır. Birinci kelime **عَوَّجًا** den ikinci kelime **فَيَّمَا** lafzına geçileceği sırada **عَوَّجًا** nin **جِ** tenvinsiz olarak seslendirilerek elif üzerinde yani tenvini elife ibdâl ederek **عَوَّجًا** (ıvecâ) şeklinde soluk alınmadan biraz durulur ardından **فَيَّمَا** (gayyimen) lafzına geçilir ve (ıvecâ...gayyimen) şeklinde okunur (Dâni, 1984, s. 98). Ayrıca yapılan işlem sekte-i yesira, sekte-i kesira, sekte-i hafife, sekte-i latife, sekte-i muhtelese şeklinde de nitelenmiştir (İbnü'l-Cezerî, ts, I/240-241).

Sekte Vechinin Tescihi/Sebebi

Burada sekte yapılarak **فَيَّمَا** (gayyimen) lafzının **عَوَّجًا** (ıvecen) kelimesinin sıfatı olarak değerlendirilmesinin önüne geçilmiştir. Diğer bir tabirle yapılan sekte bir sonraki ayetin ilk kelimesi olan “dosdoğru” anlamındaki kelimenin “eğrilik” anlamındaki (ve üzerinde sekte yapılan) kelimenin sıfatı olabileceği vehmini ortadan kaldırmakta ve “dosdoğru bir eğrilik” gibi yanlış bir anlamaya imkân vermemektedir. Bununla birlikte **فَيَّمَا** (gayyimen) lafzı **عَوَّجًا** (ıvecen) lafzına sıfat olmadığı gibi **لَهُ** (lehû) zamirinin mercii olan **الْكِتَابَ** (kitab) lafzının halidir. Anlamı da “O kitabı dosdoğru kitap olarak kılmıştır.” şeklindedir (Dimyâtî, 1987, II, 208; Muhaysin, 2005, s. 448). Sekte yapmanın tevcihi - Kıraatlerin temellendirilmesini ifade eden ve ihticac kavramını karşılayan terimlerden biridir ve kıraat vecihlerinin ortaya konup, her karinin tutunduğu vechin dilsel hucetleriyle açıklanması olarak sunulmaktadır (Dağ, 2011, ss. 365-368)-olarak başka bir açıklamayı Mekkî (1984) **عَوَّجًا** (ıvecen) lafzı üzerinde yapılacak vakfın, tam vakıf olduğuna işaret etmek için sekte ihtiyar olunmaktadır. **فَيَّمَا** (gayyimen) lafzı irab bakımından **عَوَّجًا** (ıvecen) lafzına tabi değildir. **فَيَّمَا** (gayyimen) lafzı mukadder bir fiil ile **فَيَّمَا** (enzelehû gayyimen) şeklinde mansûbtur ve anlamı da “ve Allah o Kur'an'ı dosdoğru kıldı” şeklinde dile getirmiştir (II/55). Ayrıca “gayyimen” kelimesinin mansûb olmasıyla ilgili olarak tefsirlerde başka açıklamalar da vardır (Râzî, 1981, XXI/76; Zemahşerî, 1998, III/564).

Dikkat edilmesi gereken husus sekte yapılacak yer ayetin sonunda bulunduğu için vakıf evla sekte caizdir. Ancak iki ayet birbirine vasledilecekse Hafs için sekte yapılması zorunludur. Hafs dışındaki diğer kıraat imamları (ravileriyle birlikte) 1. ayeti 2. ayete vasletseler bile sekte yapmazlar. Çünkü sektesiz okunuş; mananın teemmülünde bahsi geçen vehmi ortadan kaldıran bir karinenin bulunması hasebiyle sekteye ihtiyaç kalmayacağı şeklinde tevcih edilmiştir (Muhaysin, 2005, s. 448).

Yâsin Sûresinin 52. ayetinin **هَذَا مِنْ مَرْقَدِنَا... هَذَا** bölümünde sekte vardır (Beydâvî, 1418, IV/270). İlgili yerin ayet metni ve anlamı şöyledir:

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا * هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

“(İşte o zaman:) Eyvah, eyvah! Bizi kabrimizden kim kaldırdı? Bu, Rahmân'ın vâdettiğidir.

Peygamberler gerçekten doğru söylemişler! derler.”

Üstte sûresi ve ayet numarası verilen sekte مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا ile هَذَا kelimeleri arasında vasıl ile okunduğu zaman gerçekleşir. مِنْ مَرْقَدِنَا lafzının sonundaki elif medd-i tabi yapılı nefes almadan kısa bir süre beklenilir ve هَذَا lafzıyla birlikte (mimmergadinâ...hâzâ) şeklinde okunur (Hüdâyî, 1864, s. 55).

Sekte Vechinin Tevcihi/Sebebi

İlgili ayette iki kelimenin arasındaki sekte sıfat mevsuf benzeşmesini önlemek ve mananın doğru anlaşılmasını sağlamak için yapılmaktadır. Yani هَذَا (hâzâ) “bu” işaret zamirinin مِنْ مَرْقَدِنَا (mimmergadinâ) “kabrimizden/yattığımız yerden” ayetine sıfat olmadığını belirtmek için sekte uygulanır. Sekte yapılmazsa “bu kabrimizden/yattığımız yerden” gibi bir mana anlaşılabilir (Dimyâtî,1987, II/402; Mekkî, 1984, II/55) ya da işaret zamirinden önce gelen kısım يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا “Eyvah, eyvah! Bizi kabrimizden kim kaldırdı.” inkârcılara/kâfirlere ait bir sözdür. İşaret zamiri ile başlayan ayet ise هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ “Bu, Rahmân’ın vâdettiğidir. Peygamberler gerçekten doğru söylemişler.” mü’minlere veya meleklerle ait bir sözdür. Sekte yapılarak kâfirler ile mü’minlerin veya meleklerin sözleri birbirinden ayrılmış olmaktadır (Mekkî, 1984, II/55).

Yalnızca Hafs tarafından sekte ile okunan pasaj diğer kıraat imamları tarafından aslı üzere sektesiz okunur (Dimyâtî,1987, II/208). Ayrıca sekte yapılacak kelimenin sonunda م (mîm) secâvendi (vakf-ı lazım) durak işareti olduğu için vakfetmek evlâ sekte ise caizdir. Vasıl halinde ise sekte yapmak zorunludur (Madazlı, 1985, s. 57).

Yâsîn sûresindeki sekte vecihleri sadece Hafs rivayetinde vardır. Bununla birlikte Hafs’ın bazı tariklerinde sektesiz vecihler de rivayet edilmiştir (Dimyâtî,1987, II/208, 402).

Kıyame Sûresinin 27. Ayetinin رَاقٍ ... مِنْ مَرْقَدِنَا bölümünde sekte vardır. Ayetin metni ve anlamı şöyledir:

وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ : “Tedavi edebilecek kimdir? denir.”

İlgili ayette sekte مِنْ (men) ile رَاقٍ (râqın) kelimeleri arasında yapılı. مِنْ lafzındaki ن (nûn) harfinin sükunu üzerinde durulur, nefes almadan kısa bir süre ses kesilir sonra رَاقٍ kelimesine geçilir ve (ve gile men ...râk) şeklinde okunur (Debrelî, 1305, s. 44).

Sekte Vechinin Tevcihi/Sebebi

Hafs’ın tek başına sekteli okuduğu diğer kıraat imamlarının ise sektesiz vechi icra ettikleri رَاقٍ ... مِنْ مَرْقَدِنَا pasajında sekte yapmak مِنْ ve رَاقٍ kelimelerinin ayrı iki kelime olduğunu belirtmek içindir (Dimyâtî,1987, II/574; İbn Zencele, 1982, s. 737; Tantâvî, 1998, XV/206). Eğer sekte yapılmazsa sakın ن nûn’dan sonra ر (ra) harfi geldiği için idğâm bila ğunne olması gerekir. İdğâm olunca da ayetin manası ile hiç ilgisi olmayan مَرَّاقٍ (merrâğ) kelimesi ortaya çıkar ki “çorbacı” anlamına gelmektedir. Normalde ayetin anlamı “Tedavi edebilecek kimdir? denir.” şeklindeyken “Çorbacı, denir” gibi bir anlam çıkmaktadır. İşte sekte yapmak suretiyle idğama ve yanlış anlaşılmaya engel olunmaktadır (Çollak, 2006, s. 70; Madazlı, 1985, s.57; Pakdil, 2014, s. 212; Sağman, 1955, s. 71; Yazır, ts, IX/75). Sekteli okuma yapmanın bir başka sebebi olarak “Ayette söz konusu edilen ölüm anıdır. Bu an ise nefesin kesildiği bir sekte anıdır; işte bu anın vurgulanması için burada sekte yapılması öngörülmüştür.” şeklinde gösterilmiştir (Gülle, ts, s. 418; Yazır, ts, IX/75).

İlgili yerde sekte yapmak evlâ, vakıf yapmak ise vakf-ı kabihdir. Vakf-ı ızdırârî olarak durulabilir. Durulursa geriden alarak sekteyi yapıp geçmek lazımdır (Pakdil, 2014, s. 212). Bahsi geçen kavramların anlamları ve örneklerini Temel'in (2016) eserinde görmek mümkündür.

Mutaffifin Sûresinin 14. ayetindeki رَانَ...بَلِّ pasajında sekte vardır. Ayetin metni ve anlamı şöyledir:

كَلَّا بَلِّ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ : “Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini kirletmiştir.”

Buradaki sekte بَلِّ (bel) ile رَانَ (râne) kelimeleri arasında بَلِّ lafzındaki ل lââm'ın izhar ile sükun üzere durulur, nefes almadan kısa bir süre ses kesilir ve رَانَ kelimesine devam edilir. Kellâ bel...râne şeklinde okunur (Debrelî, 1305, s. 44; Hüdayi, 1864, s. 55).

Sekte Vechinin Tevcihi/Sebebi

Hafs'ın tek başına sekteli okuduğu ve diğer kıraat imamlarının sektesiz okudukları yukarıdaki örneklerde olduğu gibi رَانَ...بَلِّ pasajında da Hafs yine tek olarak sekteli okur (Muhaysin, 2005, s. 887, 908). Sekte yapmanın nedeni ise iki kelimenin ayrı olduklarını ve tek kelime olmadıklarını göstermek içindir. Yani yapılan sekte ile “bilakis” anlamındaki بَلِّ lafzı ile hemen ardından gelen ve “kirlendi/pas tuttu” anlamındaki رَانَ lafzından ayrı bir kelime olduğu fark ettirilmiş olunur. Böylelikle idğâma engel olunur. Eğer sekte yapılmamış olsaydı o zaman idğâm-ı mütegaribeyn olacağından her iki kelime birleşecek tek kelime gibi okunacak ve بَرَّان “berrân” lafzı ortaya çıkacaktı. “Berrân” lafzının da “küpçü” anlamına geldiği söylenmektedir (Çollak, 2006, s. 70; Madazlı, 1985, s.57; Pakdil, 2014, s. 212; Sağman, 1955, s. 71).

Ayette yer alan رَانَ...بَلِّ kısmını sektesiz okuyanlar ل (lâm) ve ر (ra) harflerinin mahreç yakınlığından dolayı idğâm etmektedirler (İbn Zencele, 1982, s.754). Burada ise sekte yapmak evla, vakıf yapmak vakf-ı ızdırârî olarak caiz olabilir (Pakdil, 2014, s. 212).

DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda İmam'ı Asım'ın Hafs rivayetine göre Kur'ân'ı Kerim'in Kehf, Yâsin, Kıyame ve Mutaffifin surelerinin dört yerindeki sekte vecihleri ele alınmıştır. Tecvid kaynaklarımızda ilk iki suredeki (Kehf ve Yâsin) sekte vecihlerinin yapma nedeni iki kelime arasını ayırarak sıfat mevsuf benzeşmesini önlemek ve mananın doğru anlaşılmasını sağlamak şeklinde verilirken; diğer iki suredeki (Kıyame ve Mutaffifin) sekte vecihlerinin okunma nedeni iki kelimenin idğâm edilerek tek kelime gibi anlaşılmasını ve istenilmeyen bir anlamın oluşmasını engellemek şeklinde gösterilmiştir. Sekte yapılırken vasıl hâlinde yanlış anlaşılmaya müsait kelime gruplarını fark ettirerek ayırt etme ve verilmek istenen gerçek mana üzerinde vurgu yapma çıkarımları (Eren & Uludaş, 2015, s. 119) uygulamanın öğrencinin zihnine yerleştirilmesi ve başka kıraate göre okunmasını engellemek amacıyla matuf olduğu düşünülebilir. Çünkü ortalama bir kimsenin bir kıraate ya da rivayete dayalı olarak Kur'ân'ı kıraat etmesi yeterlidir.

Sekte sebeplerini yukarıda getirilen izah tarzlarıyla değerlendirirsek diğer kıraat imamlarının hatta Hafs'ın ilgili dört yerdeki sektesiz okuma vecihlerinin de rivayet edilmesini (Çetin, 2009, s. 335; İbnü'l-Cezerî, ts, I/425) nasıl cevaplayacağız? Ayrıca Kur'ân'da pek çok yerde yukarıdaki örneklere benzer kelimeler ve kelime grupları gelmektedir. Aynı mantıkla ele alırsak Kur'ân'daki pek çok yerde niçin sektesiz okuma vecihleri gelmemiştir, sorularına cevap vermek güçleşecektir. Kanaatimizce sekte yapmanın asıl nedeni nakildir. Bahsi geçen yerlerde sadece sekteli okuyan Hafs'ın sekte yapması hocası Asım'dan kıraati o şekilde almasıdır. Asım da kendi hocasından o da kendi hocalarından...

derken Peygamberimiz'e (s.a.v.) ulaşan senetle sekte yapılan yerler bu şekilde öğrenilip nakledilmiştir (Çetin, 2015, ss. 252-253). Çünkü kıraat sonrakilerin öncekilerden aldığı uyulagelen bir sünnettir. Sekte de Kur'ân kıraatinden bir uygulamadır.

KAYNAKÇA

- Akk, H. (1407/1986). Usûlü't-tefsîr ve kavâidüh. Beyrut: Dâru'n-Nefâis.
- Beydâvî. (H.1418). Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl, . Beyrut: Dâru İhyâi'd-Turâsi'l-Arabi.
- Çetin, A. (2009). "Sekte". (Cilt XVI, s.335).İstanbul: DİA.
- _____ A. (2015). Kur'an okuma esasları. Bursa: Emin Yayınları.
- Çollak, F. (2006). Hafs rivâyetiyle gelen muhtelif vecihler ve huccetleriyle Asım kıraati. İstanbul: Üsküdar Yayınevi.
- Dağ, M. (2011). Geleneksel kıraat algısına eleştirel bir yaklaşım,. İstanbul: İSAM.
- Dânî, E. A. (1404/1984). et-Teyşîr fi'l-kırâati's-seb'. Beyrut: Daru'l-Kitâbi'l-Arabî.
- Debelî, H. A. (1305). Mîzânü'l-hurûf ve şifâü'l-ebdân. İstanbul.
- Dimyâtî. (1407/1987). İthâfu fudelâi'l-beşer fi'l-kırâati'l-erbeati aşere . Beyrut.
- Efendi, A. (1304-1305). Kâmus tercemesi. İstanbul: el-Matbaatü'l-Bahriyye,.
- Eren, A.-U. İ. (2015). Âsım kırâatının Hafs rivayetine göre sekte kavramı ve manaya etkisi. Diyanet İlmî Dergi, 51(1).
- Gülle, S. (2006). Tecvid Dersleri. İstanbul: Huzur Yayınevi.
- _____, (ts). Açıklamalı örnekleriyle tecvid ilmi. İstanbul: Huzur Yayınevi.
- Hüdayi, H. M. (1280/1864). Tecvid-i edâiyye. İstanbul.
- İbn Âşûr, M. T. (ts). Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr. Tunus: Daru Sahnun.
- İbn Manzûr. (H.1300). Lisânü'l-arab. Bulak.
- İbn Mücahid. (H.1404). Kitabü's-seb' fi'l-kırâât. Mısır: Daru'l-Mearif.
- İbn Zencele. (1982). Huccetü'l-kırâât. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle.
- İbnü'l-Cezerî. (ts). en-Neşr fi'l-kıraati'l-aşr. Mısır: nşr. Ali Muhammed Debba.
- _____, (1971). Ğâyetü'n-nihâye fi tabâkati'l-kurrâ, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Madazlı, A. (1985). Tecvid ilmi ve Kur'ân kıraati ile ilgili meseleler. Ankara.
- el-Makdisi, E. Ş. (ts). İbrâzü'l-meânî min hırzi'l-emânî fi'l-kırâati's-seb'. Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Mekkî, E. M. (1984). el-Keşf an vücûhi'l-kırâati's-seb' ve ilelihâ ve hıccihâ . Beyrut: Müessesetü'r-Risâle.
- Muhaysin, M. S. (1978). el-Mühezzeb fi'l-kırâati'l-aşr,. Kahire.

_____, M. S. (2005). el-İrşâdâtü'l-celiyye fi'l-kırâati's-seb' min tarîki's-şâtibiyye. Daru Muhaysin.

Pakdil, R. (2014). Ta'lim, tecvid ve kıraat. İstanbul: İFAV.

Râzî, F. (1401/1981). Mefâtihu'l-gayb. Beyrut: Dâru'l-Fikr.

Sağman, A. (1955). Sağman tecvidi . İstanbul.

Suyûtî. (ts). el-İtkân fi ulûmi'l-Kur'ân. Kahire.

Tantâvî, M. S. (1998). et-Tefsîru'l-vasît li'l-Kur'ân. Kahire: Dâru Nahdati Mısır li't-Tibâa.

Temel, N. (2009). Kırâât ve tecvid ıstılahları. İstanbul: İFAV.

_____, (2016). Kur'ân kıraatinde vakıf ve ibtidâ. İstanbul: İFAV.

Ünal, M. (2005). Kur'ân'ın anlaşılmasında kırâat farklılıklarının rolü. Ankara.

Yazır, M. H. (tarih yok). Hak dini Kur'an dili (Osmanlıca'dan sad. S. Gülle). İstanbul: Huzur Yayınevi.

Zemahşerî. (1418/1998). el-Keşşâf an hakâiki ğavâmidi't-tenzîl ve uyûni'l-egâvîl fi vücühi't-te'vil,. Riyad: Mektebetü'l-Abîkân.

Zürkânî. (1415/1995). Kitâb-ü menâhili'l-irfân fi ulûmi'l-Kurân. Beyrut.

